

БЕЛДЗЯРЖУНІК

ГАЗЕТА УЗНАГОРОДЖАНА ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОУНАГА САВЕТА БССР

ЧАЦВЕР

9

МАЯ

№ 12 (1676)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАУНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА.

УНІВЕРСІТЭТ

ПА САКРЭТУ...

...пра «Ганаровага доктара Беларускага ўніверсітэта»

Гэта званне прысуджваецца найбольш выдатным савецкім і замежным вучоным, дзяржаўным, грамадскім і палітычным дзеячам Вучоным саветам Беларускага ўніверсітэта галасаваннем прастай большасцю галасоў. Ганаровы доктар Беларускага ўніверсітэта атрымлівае дыплом, які засведчвае яго выбранне, і нагрудны медаль, уручэнне якіх адбываецца на ўрачыстым сходзе Вучонага савета сумесна з прафесарамі, выкладчыкамі, аспірантамі, студэнтамі і супрацоўнікамі. Ён мае права прымаць удзел у пасяджэннях Вучонага савета БДУ і вучоных саветаў факультэтаў, чытаць лекцыйныя курсы ці асобныя лекцыі студэнтам, аспірантам, супрацоўнікам ўніверсітэта, выступаць з дакладамі на навуковых канферэнцыях ўніверсітэта, друкаваць свае працы ў выданнях Беларускага ўніверсітэта.

Універсітэт высылае бясплатна Ганароваму доктару Беларускага ўніверсітэта па яго выбару серыю навуковага часопіса «Веснік Беларускага ўніверсітэта».

Пазбаўленне звання выконваецца рашэннем Вучонага савета ўніверсітэта ў выпадку, калі Ганаровы доктар Беларускага ўніверсітэта не выконвае абяцання, дадзенага ім на цырымоніі ўручэння дыплама.

ПАДКАЗКА

ДЛЯ ТЫХ, ХТО

ПРЫВІЛЕІ — СПЕЦЫЯЛІСТУ!

АДСУТНІЧАЎ

Абітурыенты, якія маюць сярэдняю спецыяльную адукацыю, атрымалі права залічэння на завочнае аддзяленне юрфака без экзаменаў, па выніках гутаркі. Хто, як, чаму?

Падказвае намеснік дэкана па завочнаму навучанню Аляксандр Мікалаевіч КРАМНІК:

Спадзявацца на поспех можа той, хто мае ў дыплеме аб заканчэнні адпаведнай сярэдняй спецыяльнай установы толькі выдатныя і добрыя адзнакі і працуе па спецыяльнасці не менш года. Пытанні гутаркі разлічаны на праверку ведаў па праграме юрыдычных дысцыплін гэтых навучальных устаноў.

Менавіта я — прыхільнік таго, каб мець справу са спецыялістамі, для якіх вучоба на завочным аддзяленні — перш за ўсё павышэнне кваліфікацыі, сістэматызацыя тэарэтычнай базы, а не проста магчымасць атрымаць дыплом. Мае сімпатыі — на баку прэтэндэнтаў на ўдзел у гутарцы.

Таму, у каго не атрымаецца быць рэкамендаваным да залічэння з «першага знаёмства», ніхто не забароніць здаваць уступныя экзамены і ўдзельнічаць у конкурсе.

Т. КОЗАК

Вяртанне

І. П. Шмялёў яшчэ раз даказаў перад аўдыторыяй жыццяздольнасць і ўнутраную матываванасць Касмагоніі — сістэмы светаўспрымання, якая панавала на Зямлі тысячагоддзі назад. Тэорыя гэта можа даць адказ на такое «безнадзейнае» для сённяшняй навукі пытанне: чым у сапраўднасці з'яўляецца думка і якую ролю адыгрывае агульнае інфармацыйнае поле.

Тым, хто не трапіў на лекцыі, але хоча зразумець суд адзінства і пабудовы свету, спасцігнуць заканамернасці гарманічных суразмернасцяў, якія аб'ядноўваюць скульптуры ідэя і старажытны рускі абраз, можна параіць не наракаць на недарэчнасць лёсу, а паварушыцца і купіць кнігу «Залатое сячэнне», якая хутка будзе выдадзена ў Мінску ў выдавецтве «Універсітэцкае». Адзін з сааўтараў яе — І. П. Шмялёў.

ВІНШУЕМ!

ФРАНТАВІКІ, НАДЗЕНЬЦЕ ОРДЭНЫ!

І ўсё роўна гэта свята. Вялікае свята. Няхай скептыкі з'едліва пасміхаюцца, маўляў, пераможаныя ратуюць пераможцаў ад галечы і голаду, бясплатна пасылаючы прадуктовыя пасылкі і лекі, толькі ўсё гэта адно другога не датычыць. А калі шчыра, то яны, людзі з сівізнаю на скронях — ветэраны Вялікай Айчыннай, упэўнены, што і без іх дапамогі наша народ не выкарыскаўся б з цяжкай хваробы. Калі б крышачку больш сціплымі былі нашы запыты і патрэбы, калі б мы ўмелі эканоміць і пераадоўваць цяжкасці.

Іх пакаленне да гэтага прывучана. Вайна навучыла. І пасляваеннае жыццё было нялёгкім. Што сённяшняя цяжкасці ў параўнанні з тымі, якія перажылі яны!

І сёлета, каторы ўжо раз, яны зноў апрануць сваё параднае адзенне, паспрабуюць «наладзіць» (з гадамі рабіць гэта ўсё цяжэй і цяжэй) у такт духавому аркестру крок і з гонарам пройдуць па галоўным праспекце сталіцы — Ленінскім — у кірунку да Плошчы Перамогі. Нават праз сорок шэсць гадоў яе нельга абмінуць, нельга не схіліць галовы перад памяццю тых, каго няма сёння побач.

А напярэдадні, 8 мая, ветэраны Вялікай Айчыннай, што працуюць ва ўніверсітэце, сабраліся ў 206-й аўдыторыі галоўнага корпуса. Іх віншавалі прадстаўнікі рэктарата, грамадскіх арганізацый БДУ. Закончылася ўрачыстая цырымонія ўскладаннем кветак да мемарыялу студэнтам, выкладчыкам і супрацоўнікам, якія з універсітэцкай аўдыто-

ры пайшлі на фронт і больш не вярнуліся сюды.

Віншавалі ветэранаў і ў тых падраздзяленнях, дзе яны працуюць.

Дазвольце і нашы віншаванні далучыць да ўсіх астатніх.

СА СВЯТАМ ВАС, 3 ДНЕМ ПЕРАМОГІ!

У СУСЕДЗЯЎ

Сем блокаў прыгожага

Эстэтыка — прыгожая навука аб прыгожым. Між тым, неяк мінае яна большасць студэнтаў: гадзін на яе даецца мала, здаюць часцей залік, а не іспыт.

І вы паспелі ўжо пашкадаваць? А ўявіце, што вам давялося б здаваць кожную тэму з курса эстэтыкі, каб атрымаць потым агульную адзнаку ў залікоўку. Здаецца, прывабная перспектыва. І даволі рэальная: студэнты чацвёртага курса бібліятэчнага факультэта Мінскага інстытута культуры ўжо атрымалі такую магчымасць. Вось вам і дзіва дзіўнае — у вучэбнай групе з 27 чалавек толькі сям'ера абралі такую форму здачы іспыта.

Не, нічога тут незвычайнага няма: вядома, на іспыце можа «пранесці». А тут сам-насам з выкладчыкам, на беларускай мове, з абавязковым прыцягненнем агульнай эрудыцыі трэба распавядаць аб гісторыі эстэтычнай думкі і эстэтыцы ХХ стагоддзя, аб мастацтве старажытнай Грэцыі, Адраджэння і сучасным, а яшчэ — з улікам новых плыняў аб марксісцка-ленінскай эстэтыцы. «Мямліць» у твар Эле Раманаўна Сабаленка больш чым сорамна: яна паспраўднаму адукаваны, адухоўлены чалавек. Такія цікавыя лекцыі праводзіла, столькі прыгожых слайдаў паказала і непаўторных семінараў арганізавала.

Эла Раманаўна падзяліла ўвесь курс эстэтыкі на сем тэматычных блокаў. Здаў кожны з іх — і адзнака за іспыт у залікоўку. А галоўны вынік такой формы зносінаў паміж выкладчыкам і яго вучнямі ў словах адной са студэнтак Э. Р. Сабаленка, вымаўленых пасля атрымання выдатнай адзнакі: «Я стала больш адухоўленай!».

ВЫ ЧУЛІ?

КРОПЛЯ З НЯБАЧНАГА МОРА

Упершыню я ўбачыла дазіметр у кабінце дырэктара СКТБ пры Белдзяржуніверсітэце Яўгена Якаўлевіча Фурсы. У мінулым годзе тут выпусцілі 200 дазіметраў. Вядома, такой мізэрнай колькасці недастаткова, каб задаволіць усіх жадаючых, таму закупілі лічальнік Гейгера яшчэ на 1100 дазіметраў.

— Магчымасці нашы, нягледзячы на тое, што мы не буйны завод, а навукова-эксперыментальная ўстанова, — распавядае Яўген Якаўлевіч, — значна большыя. Як заўсёды, канчатковы вынік працы залежыць ад прадпрыемстваў-пастаўшчыкоў, якія не заўсёды добра працуюць і часам з'яўляюцца манапалі-

прадукцыі. Скажам, Саранскі завод — адзінае ў Саюзе прадпрыемства па выпуску лічальнікаў Гейгера, галоўнага прыбора ў дазіметры. Такія прадпрыемствы часам і цэны на сваю прадукцыю беспадстаўна павышаюць у некалькі разоў. Той самы лічальнік зараз абыходзіцца ў 18 рублёў замест раней-

— Дзвесці дазіметраў — кропля ў моры, калі ўлічыць, што многія прадпрыемствы ў Беларусі асвоілі іх выпуск...

— Так, у Мінску гэта завод імя Леніна, «Гарызонт». Але наш прыбор выгадна адрозніваецца ад аналагаў. Па-першае, гэты дазіметр выкананы па спрошчанаму праекту, што аблягчае карыстанне ім. Па-другое, паказальнікі вымярэнняў фіксуюцца на шкале пры дапамозе стрэлкі, у іншых — на табло мітусяцца лічбы, і каб атрымаць дакладныя вынікі, трэба праводзіць некалькі вымярэнняў, а

няе арыфметычнае. Свой прыбор мы «апанулі» ў корпус ад радыёпрыёмніка «Селена». І каштуе ён 150 рублёў.

— Дык чаму, на Вашу думку, у рэспубліцы не хапае дазіметраў?

— А хто сказаў, што іх недастаткова? Проста спрацоўвае механізм дзеяння нашай эканамічнай сістэмы. Напрыклад, на прадпрыемства можа наступіць заказ на 200 тыс. адзінак, а набываюць — 10—30 тыс., і гэта ў той час, калі пакупнік «бёты знасіў» у пошуках неабходнай рэчы.

РЭТРАСПЕКТЫВА

ЗМАГАЎСЯ, ПРАЦАВАЎ, ЖЫЎ...

Вайна... Універсітэт... Вельмі несугучныя словы. Калі ідзе вайна і кожны, ад малага да вялікага, змагаецца з ворагам, найрад ці да навукі. Аднак... Што гэта не так, вы можаце пераканацца, пазнаёміўшыся з надрукаванай ніжэй універсітэцкай хронікай у гады Вялікай Айчыннай вайны. Дарэчы, у кнізе «Беларускі універсітэт: хроніка падзей», што выдалі нядаўна А. І. Кажушкоў і А. А. Яноўскі, у ваенны перыяд адсутнічаюць толькі запісы за 1942 год. Увесь астатні час універсітэт змагаўся, працаваў, жыў.

Напярэдадні вайны ва універсітэце працавалі 6 факультэтаў і 33 кафедры. Педагагічную і навуковую работу вялі 17 прафесараў, 41 дацэнт, 42 старшыя выкладчыкі, 28 выкладчыкаў, 23 асістэнты. З іх 60 чалавек — выпускнікі БДУ.

На пачатак вайны ў аспірантуры універсітэта навучалася 60 чалавек. Яе скончылі 98 чалавек і здалі кандыдацкія экзамены без адрыву ад вытворчасці 17 чалавек. З 1937 да 1941 года 39 выпускнікоў БДУ абаранілі кандыдацкія дысертацыі.

21 ЧЭРВЕНЯ. У БДУ заканчваліся апошнія прыгатаванні да святкавання юбілею. Разгорнута выстава навуковых работ вучоных універсітэта.

22 ЧЭРВЕНЯ. Пачалася Вялікая Айчынная вайна. У першыя дні вайны 450 студэнтаў і выкладчыкаў БДУ з'явіліся на прызыўныя пункты.

28 ЧЭРВЕНЯ. Нямецка-фашысцкія захопнікі акупіравалі Мінск.

ЧЭРВЕНЬ. Супрацоўнікі універсітэта А. Вязовіч, Е. Зубковіч, З. Завістовіч, А. Ціток і іншыя пры садзеянні прафесара Н. Прыляжаева перавезлі частку кніг бібліятэкі, экспанатаў заалагічнага музея, архіва ў дом па вуліцы Віцебскай для захавання на перыяд вайны.

1943 ГОД.

15 МАЯ. Саўнарком БССР прыняў пастанову «Аб узнёўленні работы Беларускага дзяржаўнага універсітэта» на станцыі Сходня пад Масквой.

15 ВЕРАСНЯ. Прынята пастанова СНК СССР «Аб памежах і парадку назначэння стypендыў у ВНУ і тэхнікумах і вызваленні студэнтаў ад прызыву ў Чырвоную Армію».

11 КАСТРЫЧНІКА. На станцыі Сходня Кастрычніцкай чыгункі ўзнаўляе работу Беларускае дзяржаўнае універсітэт. Да вучобы на гістарычным, фізіка-матэматычным, хімічным факультэтах прыступілі 289 студэнтаў. Заняткі вядуць 40 выкладчыкаў.

25 СЕННЯ. У Маскве ў зале Маскоўскай кансерваторыі адбылося урачыстае пасяджэнне вучонага савета БДУ, прысвечанае 25-годдзю БССР.

СНЕЖАНЬ. Абараніў доктарскую дысертацыю на тэму «Даследаванні ў галіне гісторыі беларускага сінтаксісу. Састаўны выказнік і яго змены ў гісторыі беларускай мовы» Т. П. Ломцеў.

1944 ГОД.

СТУДЗЕНЬ. Прафесарска-выкладчыцкі састаў універсітэта налічвае 4 акадэмікі, 18 прафесараў і 24 дацэнты, а ўсяго 65 чалавек.

У зімовую сесію 15 працэнтаў студэнтаў БДУ здалі экзамены толькі на «выдатна», 21 працэнт — на «добра» і «выдатна». Нездавальняючыя адзнакі па асобных прадметах атрымалі 39 працэнтаў студэнтаў.

3 ЛІПЕНЯ. Войскі 1-га і 3-га Беларускага франтоў авалодалі Мінскам і вызвалілі сталіцу Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

11 ЖНІЎНЯ. У Мінск са станцыі Сходня прыбыла першая група студэнтаў універсітэта — 26 чалавек. Пачаліся работы па аднаўленню БДУ.

14 ЖНІЎНЯ. Упершыню за час вайны ВКВШ пры СНК СССР правялі Усесаюзную нараду загадкаў кафедраў марксізму-ленінізму, палітэканоміі, філасофіі і гісторыі СССР.

15 ЖНІЎНЯ. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР званне Героя Савецкага Саюза прысвоена выпускніку універсітэта В. А. Парахневічу.

ЖНІВЕНЬ. У Мінску праводзяцца два буйныя агульна-гарадскія суботнікі, у якіх у ліку 50 тысяч працоўных удзельнічаюць і студэнты БДУ.

1 ВЕРАСНЯ. Створаны факультэт журналістыкі і кафедры тэорыі і практыкі партыйна-савецкага друку.

КАСТРЫЧНІК. У БДУ вучацца 743 студэнты.

2 ЛІСТАПАДА. Да вучэбнай і навуковай работы ў БДУ прыступілі каля 20 прафесараў і 40 дацэнтаў і кандыдатаў навук.

23 ЛІСТАПАДА. На 7 факультэтах універсітэта займаецца больш за 700 студэнтаў.

ЛІСТАПАД. Пачала працаваць універсітэцкая бібліятэка. ВНУ Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў падарылі ёй каля 25 тысяч кніг.

Званне заслужаных дзеячаў навукі БССР прысвоена Т. Н. Годневу, М. Я. Макушку, К. М. Міцкевічу (Якубу Коласу), В. М. Перцаву.

1945 ГОД.

24 САКАВІКА. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР званне Героя Савецкага Саюза прысвоена выпускніку універсітэта М. П. Катлаўду (пасмяротна).

9 МАЯ. Дзень Перамогі над фашысцкай Германіяй.

ПІНГ-ПОНГ

ПЕРАМОГА ЁСЦЬ ПЕРАМОГА

Неяк у перыядычным друку прачытала, што не ва ўсіх краінах Дзень Перамогі адзначаюць у адзін і той жа дзень...

Д. ВІЛЬЧЫНСКАЯ,
супрацоўніца.

За адказам мы звярнуліся да дацэнта кафедры гісторыі СССР эпохі сацыялізму Івана Афанасьевіча ЛІТВІНОЎСКАГА.

— Сапраўды, Дзень Перамогі ў некаторых заходніх краінах, напрыклад, у Францыі, святкуюць на дзень раней, чым у нас.

7 мая ў Рэймсе (Францыя) быў падпісаны папярэдні пратакол аб капітуляцыі Германіі. «Аўтары» гэтага дакумента — прадстаўнікі ўрадаў Англіі і ЗША — настойвалі на абвешчэнні поўнай перамогі. Але савецкі бок быў супраць такой паспешнасці — на асобных участках савецка-германскага фронту нямецкія войскі працягвалі ўпартае супраціўленне.

Акт аб поўнай і безагаворачнай капітуляцыі Германіі быў падпісаны 8 мая ў прысутнасці прадстаўнікоў Вярхоўнага Савета СССР і Галоўнакамандванняў Савецкіх Узброенных Сіл і саюзных войск.

Ноччу 8 мая ў Берлін былі дастаўлены былы начальнік штаба Вярхоўнага камандвання Вермахта, генерал-фельдмаршал В. Кейтэль, Галоўнакамандуючы ваенна-марскімі сіламі, адмірал флоту Г. Фрыдэбург і генерал-палкоўнік авіяцыі Г. Штумпф. Гэта тры прадстаўнікі, якія ме-

лі паўнамоцтвы грос-адмірала Дэніца (перад тым, як пакончыць з сабой, Гітлер назаўважыў злоснага прыхільніка фашызму К. Дэніца прэзідэнтам Германіі) падпісаць акт аб капітуляцыі.

Апоўначы 8 мая 1945 года ў зале ваенна-інжынернага вучылішча ў Карлсхорсце (прыгарад Берліна) дакумент быў падпісаны. З боку пераможцаў свае подпісы пад ім пакінулі: намеснік Вярхоўнага Галоўнакамандуючага Узброенымі Сіламі СССР Г. К. Жукаў, галоўны маршал авіяцыі Вялікабрытаніі А. Тэддэр, камандуючы стратэгічнымі паветранымі сіламі ЗША, генерал К. Спаатс, Галоўнакамандуючы французскай арміяй Ж.-М. дэ Латр дэ Тасіны.

У азнаменаванне поўнай і канчатковай перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР аб'явіў Дзень Перамогі 9 мая.

Так сведчаць афіцыйныя дакументы. Асабіста я думаю, што няма вялікай розніцы, калі святкаваць Дзень Перамогі. Што б ні гаварылі сення пра вайну, святы абавязак кожнага з нас аддаць даніну павагі тым, хто прайшоў праз яе пекла і калі не застаўся ў саракавых назаўсёды, то страціў галоўнае — здароўе.

